

ongres.

au de eer ter kennis
enten zijn afgezonden:
deratoren, Agenten en
t formulieren en c. de

Moderatoren en Consu-
gangsformule voor het
n wenschen te bezitten,

162, Keizersgracht,
dent is aangegeven, en
n het Congres, geheel
ipbetoen, en alzoo in
zag.

van het Congres,
R. Voorzitter,
DN.
R.

Orgels

ndhaven, uitmuntende
ne constructie en sier-

Europeesche Vorsten.
sici der wereld.

Volledigste garantie.
l en Koloniën.

MEDING,
msterdam.

Iutrekke onderstaande

GOLDSCHMEDING
tocht hebbende, ver-
ruim twaalfjaar ge-
toon is gebleven en
gewest, waarom hij
noemde orgels betuigt

D. VERBEEK,
toom, Amsterdam.

DIE.

enis / 300.

... 10.

den bij een der

mandant van

rgemeesters en,
steloos gegeven.

aan den grooten aan-
haar leeraren wen-
am om de kuddes des
de meening van het
rt tot de waarschijn-
oo zijn zal, zullen de
n niet minder haar
neer oorzaken hebben
danken, dat Hij zóó
getoond heeft, dat
kt degenen, die op
deeren riep: "Uwe
l noot bereiken om
bben wij eenigszins
en: "De Heere zal
tudenten hebben het
ziende op het gebod
t." "Mij dunkt, wiens
r Synodalsme ver-
ets wonderlijks zien,
merken. Mij althans
ink en bewondering
de goedertierenheid

W. HOVY.

den heer W. Hovy
1; door den heer
alam, uit Wormer-
13, samen f 3; aan
Fernihout te Taun-
door Prof. Dr. A.
5, van de Vereen.
Slik-Ewijk en Oos-
door den heer W.
end te Zaandam f 1.

Blauw Sr. te 's-Grave-
de van de Vriend-
Febr. j.l. f 1; door
st, van de Vereen.
van Schelven van
f 2.50.

exempl. G. Kulen-
Sibersma.

Hartog ingekomen
r Ds. C. A. Renier
us f 5; door E. v.
te N. Brug f 7.50
een busje f 5; door
v. A. te H. f 100;
oor A. J. C. S. te
5.50; van D. S. te

Penningmeester.

DINGSKERK.

ningo.

A. FURST.
A. KORFF.
gadering met de

ering met de leden
de Nederlandsche
Hierosolyma-Capta.

STOOMDRUKKERIJ,
AMSTERDAM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 27 Februari 1887. N°. 479.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijlagen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud
van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentie-
aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen
kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke
nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 8 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Bij dit Nummer behoort een
BIJVOEGSEL.

Van des menschen verlossing.

ZEVENDE ZONDAGSDEELING.

III.

De tijd is vervuld. Bekeert
u en geloof het Evangelie.
Marc. 1:15.

Op het punt van het geloof zijn onze
vaderen ongemerkt in onderlinge tegen-
spraak vervallen; een tegenspraak die voor
den lezer van Brakels en Comries geschrif-
ten geen geheim is, en die niet mag blijven
liggen, of ze gaat kankeren in den wortel
onzer beelden.

Lichte daarom ons derde artikel over
deze Zondagsdeeling het ontstaan van deze
tegenspraak eenigszins toe.

In de Roomsche kerk vonden onze vade-
ren de bedenkelijke leer van de dusge-
naamde *fides implicita*, wat beduidt: van
een ingewikkeld geloof. Van Roomsche zij
bedoelde men hiermee, dat een gewoon
leek volstrekt niet in de noodzakelijkheid
verkeerde, om de onderscheidene stukken
des geloofs in zijn bewustzijn op te nemen,
en na kennisneming, als waar te belijden,
maar dat hij volstaan kon, met een alge-
meene geneigdheid tot gelooven, zoodat
hij, ongezien en ongekend, op de autoriteit
der kerk afgaande, den inhoud des geloofs
aannam.

Hiertegen kwamen de Gereformeerden
niet krachtig op, en hielden staande, dat tot
een zaligmakend geloof wel terdege kennis
van de zaak die men gelooven zal onmis-
baar is, en dat uit dien hoofde zulk een
onbewust geloof wel *superstitious*, maar
nooit *zalig* kan maken.

En in zooverre hadden onze godgeleerden
hierin ongetwijfeld gelijk. Immers geeft men
eenmaal toe dat de dispositie des gemoeds
volstaat, om ongezien te tekenen wat de kerk
staande houdt, dan heeft dit onvermijdelijk
ten gevolge, dat de kennis der waarheid
bijaak en overtolligheid wordt, en het ge-
loof in stede van op Christus zelfen zich
op de kerk en de geestelijkheid richt. Het
wordt dan een mystiek, onhelder en duister
geloof, waar allerlei in woorden kan, dat
onzuiver voor Gods oog wordt bevonden,
en alle belijdenis van beginselen lijdt schat.
Er is dan geen eigen aandrift tot onder-
zoek. Er is geen zelfstandige openbaring der
geesten in de vrijheid Christi. En in stede
van voorbereiding voor de vrijheid van
Gods kinderen is het nogmaals „de geest der
dienstbaarheid wederom tot vreeze” waar-
onder ge zucht.

En toch, hoe volmondig we dit ook toe-
stemmen, toch is, in de controversen tegen
Rome, tweemaal punt bij onze vaderen on-
opgelost gebleven: we bedoelen de zalig-
heid der kleinen, en de zaligheid der min-
bedeelden van begrip.

Bezien we beide iets van naderbij.

Had onze kerk den kinderdoop verworpen
en de harde gedachte uitgesproken,
dat wie onbekeerd en ongedoopt sterft, ver-
loren is, dan, natuurlijk, had men ongetoond
op de lijn der kennis kunnen voortgaan.
Immers men had dan gesteld, dat een
kind te zijner tijd met de waarheid wordt
bekend gemaakt; dat, na deze bekendma-
king, het ingewrochte geloof zich op deze
waarheid richtten kan; en dat alleen zij
gezegd kunnen worden daadwerkelijk te
gelooven, die alsnu deze gekende waar-
heid omhelzen.

Alle meer intellectuele richting onder
de Gereformeerden (denk aan Prof. Doedes)
is dan ook getuigd met den kinderdoop
te verwerpen. Men sluit dan eenvoudig het
oog voor de schakeringen des levens, en alle
moeilijkheid vervalt.

Wie echter dieper nadenkt, en met de
Dordsche vadersen belijdt, dat godvruch-
tige ouders ook van de zaligheid hunner
vroeg gestorven lievelingen het beste ver-
hoppen mogen, die stuit hier op een zeer
ernstig bezwaar.

Zegt hij toch, „deze kinderen zijn bui-
ten geloof gezaligd,” waar blijft dan de
waarheid, dat „wie niet geloofd zal heb-
ben, zal verdoemd worden,” of ook zegt
men, „neen, ook deze kinderen gelooven!”
waar blijft men dan tegenover Rome met
de onmisbare „kennis?”

Gemeenlijk nu maakten onze godge-
leerden zich hiervan af met de opmerking,
dat zij uitsluitend van de volwassenen
spraken, en dat voorts de Heere in zijn

almachtige genade zijn eigen wegen voor
de kleinen had.

Intusschen voelden ze zelve wel, dat dit
geen hout sneed. Werden toch de kleinen
buiten geloof zalig, dan werd op zeer on-
gelegene wijze de vastheid der waarheid
losgerukt. Want immers, zoo een klein
kind er buiten geloof kon komen, waarom
dan een groot mensch ook niet? En dat een-
maal toegegeven, waar bleef dan de klem
van heel de Heilige Schriftuur?

Onze uitnemendste godgeleerden gelijk
Voetius en Rutherford hebben daarom
terstond dit kwaad zoeken te stuiten, door
de belijdenis, dat de Heere het werk der
wedergeboorte meestal reeds voor den heli-
gen Doop in de kleinen werkt, die verkoren
zijn, en dat de Doop aan hen, als reeds we-
dergeboren, wordt toebediend; dat voorts het
tweede leven, dat ook de kleinen door
deze tweede geboorte ontvangen, uit zijn
aard met de neiging tot gelooven behept is;
dat God de Heere, die in den zaad-
korrel reeds den halm en de volle aïre
ziet, ook de kleinen niet buiten geloof
ziet.

Toch is men na Voetius van deze goe-
de lijn weer afgegaan, en heeft, om de
kennis toe vooral hoog te houden, de
„kleine kinderkerken” weer geheel uit het oog
verloren, tot eindelijk à Marc in zijn *Marche*
der godgeleerdheid, geheel op intellectua-
listisch standpunt aanlandde en nauwelijks
met de „kinderkerken” rekent. Dit voedde in
ongemeene mate de „onderwerpelijke rich-
ting”, en het is de uitnemende verdienste
van Comrie en Holtius, dat ze, het gevaar
van deze zwenking inziende, toen op het voet-
spoor van vele Engelsche godgeleerden de
voorwerpelijke daad Gods weer op den voor-
grond trokken door hun prediking van het
ingepant geloofsvermogen.

Dit was feitelijk een terugkomen op de
prediking van Voetius; alleen op het stuk
van het geloof iets meer ontwikkeld.

Ook de tweede bedenking, waarop we
boven wezen, maande hier toe. Het is toch
volstrekt niet waar, dat de moeilijkheid
uitsluitend in de „kleine kinderkerken” zit,
die vroeg sterven. Wie zoo oordeelen, zijn
mannen van de theorie, die buiten het leven
staan. Wie toch meeleefde met de schare,
die weet, dat van de honderd volwassenen,
die vreugdvol in hun Heere afsterven,
hoogstens een tiende gedeelte zoover in de
kennis der waarheid is doorgedrongen, dat
ze den samenhang van dit schoon gebouw
doorzien. De meesten daarentegen weten
er, o, zoo weinig van. En komt ge onder
een klasse van menschen, bij wie zekere
verstandelijke botheid verre van uitzonde-
ring is, dan bespeurt de kenner al ras, dat
de meest gewone begrippen zelfs ontbreken.
Leerde nu Jezus, dat „de wijzen en ver-
standigen” de gelukzaligen zijn, overmits zij
het gansch bestel zoo vaardig kunnen uit-
leggen, dan ware het iets anders. Maar
nu de Heere leert, dat juist de „kinder-
kerken in verstand” de zaligen zijn, nu tast
men, hoe ook deze conclusie ons lijnrecht
met de Heilige Schrift in strijd brengt.
Neem bv. het stuk onzer rechtvaardig-
heidsmaking, en ontleed dit in zijn be-
standdeelen, om elk Arminianisme uit
te bannen, en vraag eens hoeveel broe-
ders en zusters in de groote stad van Am-
sterdam, u deze Rechterlijke daad Gods in
zijn Besluit, in zijn Vierchaar, in de Op-
standing Christi, in het forum der consciën-
tie, en in zijn toenemende klaarheid voor het
bewustzijn van den geloovige behoorlijk
kunnen uitleggen. Schoeit ge dus op die leest
uw kerk, dan geeft ge aan de spitsvond-
igen een ongerechtvaardigde voorkeur; dat
sterkere denkers worden dan de vroomsten
geacht; een ongemeen geheugen brengt in
roep van heiligheid; en de hersenen krij-
gen in uw Christelijke schatting een veel
te sterk overwicht op het innerlijk leven
der ziel.

Ook dit kwaad nu bezwoeren Maccovius en
Voetius en nahen Comrie en Holtius, door van
deze onderwerpelijke geloofswerking de zielen
terug te roepen naar de schepping des
nieuwen levens en het inplanten van het
geloofsvermogen door den Heere. En als
men hun dan tegenwerpt, dat ze op die
wijze naar Rome terugwerken en weer on-
gemerkt tot de leer van een „ingewikkeld
geloof” kwamen, dan wisten ze wel beter,
en hebben ze meer dan eens getoond, dat
zij juist nog beter dan de „onderwerpelijke”
lieden Rome staan konden.

Tweeërlei strekke er toe, om dezen draad
verder voort te spinnen.

Voor wat de „kleine kinderkerken” aangaat
de opmerking, dat het geloof, gelijk Rome

dit opvat, een gemoedsneiging is, die niet
noodzakelijk met het bewustzijn in verband
staat. Ge onderteekent het ook ongezien
en ongekend, en toont juist door dat teke-
nen van wat ge niet laat, „uw blind
vertrouwen”. Tegen deze *cocca fides*, dit
„blind geloof,” stellen wij nu daarentegen de
organische opvatting van het geloof, en
wel in tweeërlei opzicht. Organisch voor
wat onze personen aangaat, in zoover wij
belijden, dat het geloof een hebbelijkheid
is die heel ons wezen, en dus ook ons be-
wustzijn eigen wordt door de wederge-
boorte. En ten tweede organisch in zich
zelf, in zooverre, in de kiem, ook, al
ontbreekt de werking nog, toch geheel
dezelfde aard in zit, die straks uit zal ko-
men, en deze aard, zoo er slechts tijd van
leven is, met noodzakelijkheid uitkomen
moet.

En voor wat de eenvoudigen of onoo-
zelen aangaat, zoo moet steunpunt en ver-
weer tegen het onzalig intellectualisme en
de kanker van het dorre begripsgeloof ge-
zocht in een leggen van allen nadruk op
het bovennatuurlijk karakter van de ken-
nis die uit het geloof komt. Deze ken-
nis mag niet opgevat als geheugenwerk,
als begripsgave, als macht en talent om
het weer te geven en in woorden uit te
spreken. Neen deze kennis van de ver-
lichte oogen des verstands is een geestelijke
clairvoyance of helderziendheid, gelijk
Adam die in het Paradijs vóór den val be-
zat, en gelijk de zaligen daarboven die
genieten, om te zien met ongedekten aan-
gezichte.

En op die wijs vervalt metterdaad elk
bezwaar. Het blijft dan één eisch des ge-
loofs voor een ieder d'ie zalig wordt. Dit
geloof is één in zijn klein en in zijn volle
ophloeden. De zaligheid der kleinen wordt
geen oorkussen van traagheid voor wie op-
wies tot rijper leeftijd. En de man van veel
begripskracht en veel geheugen drukt de
eenvoudigen niet neer, maar heft ze op.

En hiermee valt dan tevens het spreek-
en van kinderen, die op het geloof van hun
ouders gedoopt werden; vervalt alle moei-
lijkheid uit het Doopsformulier; en komt er
klarheid en vastheid van gang door de
eenheid die in het wezen des geloofs wordt
gelandhaafd.

Altoos weer het geloof onder het beeld
van de spons. Ook al ligt de spons nog
dor en droog, toch is ze spons, ook nu ze nog
met geen water in aanraking kwam. Maar
doopt ge ze in het water, dan moet ze het
vocht inzuigen. En doet ze dat niet, dan
blijkt ze geen spons te zijn.

En zoo verstaan we dan nu ook de 22ste
Vraag van den Catechismus, als op het on-
derzoek: Wat is dan een Christen noodig
te gelooven? geantwoord wordt: „Al wat
ons in het Evangelie beïjnd wordt, hetwelk
ons de artikelen onzes algemeenen en on-
gevoijfelden Christelijken geloofs in een
hoofdsomme leeren.”

Terecht toch is hiermee uitgesproken,
dat elk persoon, die van Godswege een in-
gewrochte geloofshebbelijkheid of geloofs-
ervaring ontving, zoodra hij met de belofte
van het Evangelie in aanraking komt, zich
daarvoor ontsluiten zal en deze belofte gre-
tiglijk aanneemt. Dat Evangelie ligt er nu
eenmaal. Die beloften schitteren er in. En
nu is dit Evangelie alzo geformeerd en
dat geloof alzo ingewrocht, dat zoodra ze
met elkaar in aanraking komen, het één in
het andere inzuigt en indringt.

Toch ligt er nog meer in dit antwoord;
iets wat vooral tegenover de pseudo-mys-
tie der Ethischen moet volgehouden. Er
staat namelijk niet, dat een kind van God
begint met Jezus in zijn gemoed op te
nemen, of zich aan Jezus over te geven,
maar dat alle geloof begint met een gelooven
van het Evangelie, en wel niet van den
Christus in dat Evangelie, maar van de be-
loften die in dit Evangelie vervat zijn. Het
begint dus niet van de zij van het gemoed,
noch van den wil, maar van de zij van het
bewustzijn.

En dit natuurlijk, dit kan niet anders, —
al het roepen, dat men eerst begint met Jezus
aan te nemen, is ongerijnd.

Hoe toch wilt ge Jezus aannemen, zoo-
lang hij niet meer voor u is, dan een naam
zonder inhoud, een klank zonder wezen? En
zegt ge: „Nu, maar zoo bedoel ik het ook
niet, ik bedoel een aannemen van Jezus als
Verlosser van zondaren,” welnu, dan ligt reeds
hiermee heel de Ethische theorie onder-
boven geworpen, want te weten dat Jezus
een Verlosser van zondaren is, is geen zaak
van het gemoed noch van den wil, maar
wel terdege een zaak van ons bewustzijn.

Ge kunt niets aannemen, of het moet
voor u zekeren vorm of zekere gestalte of

zekeren inhoud hebben, en zoodra ge aan
den Christus ook maar eenigen vorm of
eenige gestalte of eenigen inhoud toekent,
ontstaat de vraag, of ge u in uw voorstel-
ling ook soms vergist, of uw voorstelling
wel strookt met het Evangelie, en of ge
soms ook een denkbeeldigen Christus ver-
koopt in stede van den wezenlijken die voor
ons leed en stierf.

Zoo komt ge dus aanstands op het ter-
reïn van het bewustzijn, en blijkt overtuig-
gend, dat de kennis wel moest vooraf-
gaan, al geven we gaarne toe dat er duur-
zaam een gestadige wisselwerking ontstaat,
een meerdere kennis die tot warmer ge-
meenschap en een inniger gemeenschap die
tot zaliger kennis leidt. Kennis en sym-
pathie voeden elkaar weerkering.

Gelooven blijft daarom gelooven in strik-
ten zin.

Gelooven wil zeggen: gesproken wor-
den als waar aannemen, niet omdat gij er
de waarheid van inziet, maar omdat uw
zegsman in zijn persoon u voldoende waar-
borg oplevert. Weg dus met alle nieuwe
vondst, dat gelooven eigenlijk is „zich
overgeven”, zich „toevertrouwen”, een „om-
helzen”, of wat ook; neen, laat ons nuch-
ter blijven. Dat alles moge er uit volgen,
maar is het eigenlijke, oorspronkelijke ge-
looven niet.

Zult gij iets gelooven, dan moet er iets
gezegd zijn, wat ge looven zult, en de waar-
heid en zekerheid van dit gezegde moet
voor u uitsluitend gelegen zijn in den per-
soon die het zegt.

Weten komt daarom bij zaken te pas,
maar bij alle personen geloof. Als gij iets
zegt, geloof ik het, zoo ik het aanneem op
grond van het vertrouwen dat uw persoon
mij inboezemt. Boezemt gij mij dat ver-
trouwen niet in, en ik ga ander bewijs zoek-
en, dan geloof ik u niet.

En zoo nu ligt het ook bij God den
Heere en bij het geloof dat zalig maakt.

Te gelooven onderstelt 1°. dat God sprak;
2°. dat tot u kwam wat God gesproken
heeft; en 3°. dat gij dit door God gespro-
kene nu voor waarachtig en zeker houdt
alleen en uitsluitend op dezen eenigen grond,
dat Hij die het sprak niet liegen kan.

Zoo, en zoo alleen mag het in onze
Christelijke kerk geleerd worden.

En daarom zegt ook de Catechismus zoo
schoon en waar, dat een Christen gelooven
moet al wat God in zijn Evangelie beloofd
heeft. Een belofte is in woorden. Een be-
lofte is uitgesproken. Een belofte onderstelt
een belover. En nu is het noodig ter za-
ligheid, dat gij God den Heere op het woord
zijner belofte om zijns zelfwille geloof.

En doet ge dit nu, natuurlijk dan wordt
de belofte voor u ook wezenlijk waarheid,
een waarheid, waar gij met hartelijke toe-
stemming der ziele bijvalt. En zoo ontspruit
dan vanzelf uit het geloof die inkerende wer-
king, die de belofte alsnu op u zelve past,
en u doet zien, gelijk we ons vorig artikel
besloten: „Die doemeling, waarmee ik God
den Heere in de Schrift zie handelen, ben
ik, en tevens zie ik in de Schrift hoe de
Heere dien doemeling, die ik ben, dien
goddelooze, rechtvaardigt en redt!”

En in dat geloof zijt ge dan zalig!

KUYPER.

„Hosannah in de hoogste he-
melen!”

Geregeld zij het Koninkrijk
van onzen vader David, het-
welk komt in den naam des
Heeren! Hosannah in de hoog-
ste hemelen! Marc. 11: 9-10.

Hosannah is een vreugdekreet, een kreet van
heilige verheuging in den God onzes heils.

Uit Psalm 118, in het slot, is dat Hosannah
gekomen.

Er wordt daar gezongen van „den steen,
dien doot de tempelbouwers verachtelijk was
een plaats ontsd,” en die nu van God ten
hoofd des hoeks is gezet. Dus van Messias,
van Immanuel, van den Goel die ons komt
verlossen. En Hem nu jubelt de kerke Gods
tegen: Hosannah, d. i. Geef nu heil, Heere!
Gezegend is Hij, die daar komt in den naam
des Heeren!

Dat Hosannah is aan Jezus, toen hij nog op
aarde verkeerde, óók toegezongen. Bij zijn
laatsten opgang naar Jeruzalem, toen hij deed
naar het woord door Mozes en Elia hem op
Thabor toegesproken, „van den uitgang dien hij
volbrengen moest te Jeruzalem,” en toen hij,
gezet op een ezelvul, symbolisch-prophetisch,
naar Zacharia's godspreek, Jeruzalems poorte
binnenreed, om zich voor de oogen van heel
Jeruzalem als Messias te openbaren.

Want al zweeg toen Jeruzalem, het voor
Paschen opgekomen landvolk zweeg niet, en

nauwelijks gaven de discipelen het sein door
hun kleederen op het vleul te leggen, of al
het volk begon hun kleederen op den weg te
spreiden, en ze sneden de meien van de
boomen af, en wuifden hem tegen, en toen viert
het één geroep, en één gezang, en één jubel,
op heel den heitweg: Hosannah, Hosannah voor
Jezus!

En sinds die ure is het Hosannah voor
Jezus slechts een korte wijle afgebroken; want
wel is het toen op Gabbatha in het „krulst hem,
krulst hem!” gesmoord, maar nauwelijks is de
Pinksterdag aangebroken, of uit duizend mon-
den galmt het Hosannah voor Jezus weer naar
den hooge. En sinds breidde de kerk zich uit
en uit, en waar ook haar vanc werd heen
gedragen, altoos volgde het zoet geklank van
het jubelend Hosannah!

En thans is er in heel ons werelddeel geen
plek en geen oord, of elken Sabbat ruischt
de stroom des lofs en der aanbidding en gaat
het Hosannah van menschenlippen, bij orgel-
toon, voor hem op.

Er ligt in dit ruischen van den Hosannah-
stroom voor Jezus iets zoets en iets goeds.

Wie zou dien lof smoren willen?

En toch, wie dieper leeft en dieper ziet,
heeft met dat Hosannah-jubel, o, zoo weinig
vrede.

Reeds op den weg van Bethfagé naar den
Olijfberg, zoo zegt Johannes ons, wisten zelfs
de discipelen, laat staan die schare Galileers,
niet eens wat ze deden.

Ze zongen, en jubelden, en joelden maar!
Schier alles opgewondenheid, opgetogenheid,
wilde, woeste geestdrift, maar zonder inner-
lijke aanrijving van den Geest in het hart.

En, helaas, zooda het toen bij den Olijf-
berg was, is het zoo ook niet meer nog in de
kringen van wie nu lofzangen?

Gemengd vloeit de hoop in het beïdehuis
salm. En hoor, daar zet het orgel in, en nau-
welijks slaat het aan, of allermond opent zich,
en schier ieder zingt in het Hosannah voor
Jezus mee!

Maar onder het zingen vertolkt een dwa-
lend oog, een bezige hand, een ongewend ge-
laet, u genoegzaam, hoe eerst op het uiterste
der lippen dat Hosannah geboren werd, en ge-
voelt: Neen, zulk een Hosannah is het ofter
dat Jezus behagen kan, niet!

Of ook, het oog leeft mee in het lied; gloed
zies vertoont het aangezicht bij het zingen;
hier merkt ge wel waarlijk, dat het Hosannah
de ziel heeft geroerd. En toch, spreek straks
met die zangers, die zangers, en hoe volstrekt
niets is door die jubelende ziel van de groot-
heid van uw Heiland verstaan!

O, Onze psalmen waren niet rijk genoeg, om
Jezus' lof uit te loven op hooge tonen. Ge-
zangen opzettelijk voor zijn lof gedicht moes-
ten in het beïdehuis ingedragen. En zoo ver-
menigvuldigen zich de Hosannahliedekens.

Maar, helaas, juist in de kringen, waar die
Hosannahliedekens het meeste bestaan, wat
onkenis, wat ondiepte in de liefdevoor Jezus,
wat uitwendigheid, wat overvakkigheid, hoe
schier niets van Jezus wezenlijke grootheid
verstaan!

Neen, het Hosannah voor Jezus moet niet
uit de bewondering van zijn grootheid opgaan.
Als het Jezus daarom te doen ware geweest,
dat een zangerakoor zijn grootheid zou berin-
gen, wat ware zijn vleeschwording dan noodig
gewest?

Had hij dan zijn duizendmaal tienduizend en-
gelen niet gehad, om, schooner dan ooit een men-
schentong het kan, den lof en den prijs zijner
goddelijke deugden al groter te maken?

Maar wat geen engel ooit kon of kan, dat
is het wat Jezus van menschenlippen zoekt,
een lied van den verlate voor den Borg die
hem vrijkocht.

En daarom niet het lied der bewondering
van Jezus' grootheid, maar het „Mijn Goel, mijn
Jezus, mijn Redder, mijn Heer!” dat, en dat
alleen is muziek in Jezus' oor; dat de hem wel-
aangename wierook, die hem tegen moet geuren;
dat het Hosannah waarnaar hij smacht.

En Hosannah, zooda Psalm 118 het ons
voorzegt, waarin het „Gezegend zij de groote
Koning!” hem wordt toegezongen, mits met
er bij, dat hij in onze plaats en in wijnen hem als
offerdieren gebonden zijn met koorden tot aan
de hoornen van zijn altaar!

Neen, niet uit de hoogte, maar juist alleen
uit de diepte is het Hosannah onzen Heere
goed en zoet.

Niet als gij er u voor geeft, om te willen
uitgalmen, hoe groot en hoe heerlijk die Kon-
ing is, maar als ge zelf voelt geen enkelen
toon van lof te kunnen uitbrengen, en u van uw
eigen niets volkomen bewust zijt geworden, en
ge nederligt als in een kuil die zonder water
is, en ge hoort dan het Evangelie van heil en
van redding u tegenklinken, en in dat licht ziet
ge uw Ontfermer, uw Redder, en ge kunt
het nu niet inhouden, maar moet het uitroep-
en: „O, Heere, wat is uw genade almachtig,
wat is uw zondarsliefde groot!”

het schoon geheel valt onverbiddelijk op den bodem.

Om te voldoen aan de Wet van 1853 is in het allerminste geen Reglement noodig. Wie de Kerkenorde van 1619 opgeeft als te zijn zijn Statuut, heeft al gedaan wat van hem geveerd wordt.

Dat er enkele kerken zijn, die dit Reglement nog niet aanvaardt, zegt niets, overmits als het er op aankomt niet deze *vari nantes in gurgite vasto*, maar wel de aan het Reglement gebondene kerken den doorslag geven; en voorts elke kerk ook zonder afzonderlijke toestemming, er aan vastzit, doordien de Synode er aan vastzit, waaronder zij leeft.

Dat alle kerken het zelfstandig aannemen beteekent al evenmin iets. Immers men weet te over, wat er van aan is van het zelfbewustzijn waarmee dit geschied is.

En dat de gemeenten nu heur eenheid alleen maar gevoeld hebben door één pak van 300 brieven één man naar den Haag zond, welnu daar zat het juist in. Dat één pak maakte dat men één globale erkenning erlangde, en dat de Overheid voortaan slechts één Christelijke Gereformeerde Kerk kende met 300 afdelingen.

De uitnodiging dat ook wij zitting konden nemen in zulk een geheel, zonder ons speciaal te verbinden, doet dus niets tot de zaak af.

Synodaal-presbyteriaal willen we wezen, maar juist dit Reglement schied, hoe onmerkbaar ook, een niet-presbyteriaal voor alle gemeenschappelijk genootschap.

Het slot van Ds. G's brief is dan ook verre van bemoeidigend:

«Ten zevende, ik verklaar dat het Concept-Reglement op de kerkelijke goederen buiten debat moet blijven. Voorzeker omdat nog geen enkele Kerkeraad het onderzocht of er over gestemd heeft, en het dus nog geen reglement is; en ten andere, omdat zulk een reglement nooit zijn kan of mag een voorwaarde van kerkelijk samenleven.»

Alsoo buiten debat moet blijven een Concept, waarvoor wij nog onlangs warm ijverdet; waarvan wij de aanneming onlangs zeer sterk aanriedt; en dat zoo klaar en duidelijk aantoonde, hoe de genootschappelijke zuurdeens wel terdege door het Reglement van 1869 in uw Gereformeerde kerken insloep.

En dan gaat hij dus voort:

«Ten achtste, ik verklaar, dat het mij grieft in alle «berichten van Reformatie» te lezen, dat de ontrekking aan het gezag van het onbijbelsch en ongereformeerde kerkbestuur der Ned. Herv. Kerk niet is een afbeelding van die Kerk zelve, gedacht als zedelijk lichaam in den Staat, omdat ik zulk een afbeelding tusschen het bestuur en hetgeen bestuurd wordt in strijd acht met de natuur der zaak, den eisch der Christelijke eenvoudigheid in art. 27—29 onzer belijdenis.

Ten laatste verklaar ik, dat ik, afgedacht van de aanleiding en zonder beoordeeling van alle motieven, de daad als daad, de ontrekking aan het gezag der Haagsche Synode, of wat men thans noemt de afwerping van het Synodale juk, voor alle belijders van de gereformeerde religie, beschouw te zijn een plichtmatige daad, een daad van gehoorzaamheid aan den Heere, zoo die daad werkelijk leidt tot scheiding van het kerkgenootschap, dat door die synode bestuurd wordt. Wij, ik meen te mogen zeggen, de kerkeraad en de geheele gemeente, die ik het voorrecht heb te dienen, wij zullen den doeleinderen broederen gaarne de beide handen toesteken, zoo zij met ons verklaren kunnen: *zich af te scheiden van de Nederlandse Hervormde kerk, tot dat deze wederkeert tot de leer, richt en dienst der Gereformeerde Kerk.*

Den lezers van de *Hervat* verzoek ik van deze verklaring nota te willen nemen. En u, Hooggeleerde Heer, dank ik voor de mij geschonken gastvrijheid in uw blad, terwijl ik blijf Uw H.G. dienaar en medebestuurder W. H. GISPEN.

Weer een griet! En dat niettegenstaande we telkens en telkens verklaarden: *Wij hebben niets meer met de Nederlandse Hervormde Kerk uitstaande, maar zijn en blijven de Nederlandse Hervormde of Gereformeerde Kerk van Amsterdam.*

En dan dat laatste.

Alsof we, ik weet niet wat voor gruwel bedreven, wil de heer Ds. Gispens wel zoo goed zijn, aan de aanleiding tot onze afwerping van het juk niet te denken; onze motieven niet te beoordeelen; en zelfs ook zoo nog onzen stap alleen dan plichtmatig te keuren, zoo we doen wat we juist deden en nog doen, maar wat Ds. Gispens niet gelijkt te erkennen als bestaande.

Wat dunkt u, zou men het voor tien jaren voor mogelijk hebben gehouden, dat mede in naam van den Kerkeraad der Christelijke Gereformeerde kerk te Amsterdam zóó zou gesproken worden op een oogenblik dat duizenden bij duizenden het Synodale juk hadden afgeschud?

Metterdaad hier is oorzaak voor leed, wezen.

Vooraf, en daar jette men op, omdat Ds. Gispens meent in deze te mogen spreken *namens zijn Kerkeraad en zijn gescheide gemeente.*

Waarom dat toch?

KUYPER.

Uit de Pers.

Steeds helderder li't gaat op over de innerlijke tegenspraak van een kerkgenootschap, dat met een artikel XI in haar hoofdstatuut, een Moderne tot Groot-Hierarch in haar Synode plaatst, en inmiddels de Gereformeerde uitwerpt.

Zoo zegt nu weet de *Herv* in antwoord op bedenkingen van den heer Carlier, omtrent ons Gereformeerden:

«Wie zij overigens mogen zijn en wat hun met recht worde te laste gelegd, hun optreden heeft het tweedachtig karakter onzer kerkelijke wetgeving te helderder aan het licht gebracht; en hun revolutionaire handelingen mogen menig oog daarvoor hebben geopend, dat tot nu toe er voor gesloten was.

Dit toch is, dunkt ons, zoo duidelijk, dat onze ker-

kellijke wetgeving de belijdenis wil handhaven en vrij laten meeten. Van die geve en toenemend geleed haar geschiedenis gedurende de laatste jaren al van bewijzen. Art. 11 A. R. draagt met name de handhaving der leer aan de kerkbesturen op; maar is 'er van eigenlijke handhaving wel sprake? Het reglement op het godsdienstonderwijs schrijft bij de bevestiging van nieuwe leden vragen voor, wier confessionele betekenissen niet kan geloofend worden. Doch is het stellen van andere vragen niet eveneens geoorloofd; indien het maar... soorgelijke vragen zijn?

Op dit alles echter is onzerzijds zoo dikwerf gewezen; het is door zoovele Modernen erkend en wordt door de Orthodoxen zoozeer betreurd, dat het wel overbodig mag heeten op dat tweedachtig karakter onzer kerkelijke wetgeving te wijzen.

Daar zijn er die daarin juist hare voortreffelijkheid stellen.

Het is echter niet een ieder gegeven dit als leen voortreffelijks in te zien.

De gereformeerden bijv. konden dit niet. En toen zij, ernst makende met de handhaving der leer en met het oog daarop, tegen de reglementaire kerk zondigden, vonden zij deze met haar tuchtmiddelen op hun weg.

De kerk kan den Gereformeerden toevoegen: zij vergrijpt u aan mijn reglementair samenstel en verbreekt het; daarop staat straf.

En dan spreken beiden de waarheid. Maar bewijst dat niet juist de onwaarheid van ons kerkelijke wezen? En allen hierop wijzen wij niet eveneens gelijk wij zoo dikwerf deden, en zullen blijven doen.

Dit stelt van Modern standpunt de zaak zuiver in het licht.

Twee kinderens droeg deze moeder in haar schoot: een stel Reglementen en een Belijdenis.

Deze beide vloekten met elkander.

En nu heeft de Reglementaire geest kort en goed de aanhangers der Belijdenis uitgeworpen.

KUYPER.

Uit de onthomene kerken

Worms, Vrijdag 11 dezer's morgens 10 uur waren de Class. Heeren Goddelfroij en Adama te Worms stapten af aan de herberg. Ouderling Politiek, de Consul Dr. Lamberts en een met den Consul mede gekomen heer, waren reeds aanwezig. De gewone vergadering was gesloten. De herbergier werd gezonden om den bewoner van de Consistorie op te roepen om voor de heeren te verschijnen. Aan deze oproeping werd geen gevolg gegeven.

Toen werd de herbergier nogmaals gezonden om te vragen of de vergadering te 12 uur gereed en ter beschikking was, waarop te kennen gegeven werd dat de kamer gesloten was, niet mocht worden geopend en alzoo niet beschikbaar was.

Ruin 12 uur vertrokken Dr. Lamberts en Politiek. Wie die vreemde heer was is onbekend. Deze vertrok reeds na de opzetting van de Vergadering, loopende met den koetsier, met wien de Class-heeren gekomen waren. Namiddags omstreeks 3 uur kwam de koetsier weder aanloopen en vertrokken de heeren omstreeks 3½ uur. Na 't vertrek van den Consul en den ouderling brachten de heeren van 't Class. Bestuur een bezoek bij den president-Kerkraad G. Burghgraaf en bij den tweede Kerkraad S. J. de Witte, doch moesten bij de deur vertrekken omdat beide heeren over kerkelijke zaken niet te spreken waren.

Immediels was door den Kerkeraad een Circulaire aan de Gemeente in gereedheid gebracht met een aangehecht formulier van trouwbetooning dat getekend kan worden ingezonden bij den Kerkeraad. Dadelijk na het vertrek der Class-heeren werd een Circulaire bij alle leden en hoofden van huisgezinnen (niet leden) aan huis bezorgd en op beden zij, zeker reeds meer dan 60 van de 130 verspreide formulieren terugbezorgd (getekend). Na veel telegraphieën aan Ds. Ploos Dr. Wagenaar, Ds. Van Kasteel waren we zoo gelukkig dat Ds. Van Kasteel gelegenheid kon vinden om ons op Zondag (gisteren 15 Febr.) te helpen.

Ds. Schuurman, die van de Gemeente als ringpredikant des voormiddags de vacatuurend hiet moet vervallen, had te kennen gegeven *niet* te zullen komen.

Evenwel bestond de vrees dat Ds. Goddelfroij de brutaalheid zou hebben om een poging te wagen en ons voor te komen. 't Schijnt ook dat hij het burgerlijk bestuur vrees bestond voor verstoring van orde en rust, want Zondagmorgen 8 uur verscheen in ons sticht de rijkswacht met drie politieagenten.

De kerkdoeren bleven gesloten tot kwartier voor negen. Toen begaven de Kerkeraad, de Kerkvoogden, Ds. Van Kasteel en ondergeteekende zich naar het aan de kerk aangebouwde kamertje, dat toegang tot de kerk en den predikstoel verleent en op het alhier gewone uur (9 uur) ving, zonder eenige stoornis, zonder dat iemand der geveerde vervolgden verscheen de Zaterdag te voren langs de huizen der gemeentenaren aankondigde godsdiensttoefening aan. In grooten getale was de gemeente vertegenwoordigd, (een enkel gezin werd gemist) en velen uit nabijgelegen kerkelijken, medelieven met de thans aanhangende kerkelijke zaken, woonden 'smorgens en 'smiddags de godsdiensttoefeningen bij. Beide keeren sprak Ds. Van Kasteel haar aanleiding van Jes. 64: 1 en 2 en 3 en 4 en zonder overdring zij 't gezegd, gingen velen bemoeid en getroust huiswaarts.

Er is blijdschap bij Gods volk en toenadering der harten. De koelheid maakt plaats voor warmte. De daad des Kerkeraads geeft indruk in de gemeente en, voor zoover ik hoor, ook in omliggende dorpen. De Heere behoort hier, den Kerkeraad en allen die ge-roepen zijn, om de gemeente te helpen leiden in de sporen van waarheid en recht in de Kerk onzer Heeren.

ZUIDWOLDE, bij Groningen. Tot onze blijdschap en dankbaarheid kan ik u mededeelen, dat de dag van Zondag kalm en rustig is doorgebracht. De prediking des Woords leed ook nu noch des voor noch des namiddags eenen hinder. Een groote schare volde telkenmale het behoeft, naar onze verwachting niet zonder reden. De ringpredikant vertoonde zich des voormiddags slechts even, des namiddags was de tegenwoordigheid van onzen gewonnen veldwachter voldoende ter bewaking van de orde. Make de Heere ook verder den weg gebaad om zijns Naams wil!

Kerkelijke Berichten.

Beroepen.

NED. HERV. KERK.

Breda: F. B. Nusselder te Kooten.

Baarnbrugge, J. J. de Kat Angelino te Vank (cl. Zalt-Bommel).

Niege en Elahuisen, J. Rijnberg te Ternaard.

Koudum, J. Rijnberg te Ternaard.

Opende (prov. Groningen), W. K. P. Goeree te Kerkwerve.

Zegveld, C. Bouthoorn te Sprang.

Zoetermeer-Zegveld, M. H. Bolkestein te Wootbrugge.

CHR. GER. KERK.

Paterson (Amerika), E. van het Loos te Slidrecht.

Hijken (cl. Bellen), H. Siertma capd. te Kampen.

Bedaakt.

NED. HERV. KERK.

Loon op Zand, M. J. Bouman te de Meer.

Heteren, C. P. N. Pikar te Overschie.

Puten op de Veluwe, J. W. H. Kalkman te Monster.

Benschop, C. Bouthoorn te Sprang.

Tholen, H. Pop te Hagestein.

Oldemirland en Soudel, D. T. Melsma te Hantum c. a.

Lemmer, E. J. Homoer te Oldeboorn.

Willensoord, J. J. A. Valeron te Luttien.

Schipshiden, W. de Lange te Brochem c. a.

CHR. GER. KERK.

Enkhuizen, A. M. Donner te Genemuiden.

EVANG. LUTH. KERK.

Tiel, D. Fregeres te Goede.

DOOPSCH. KERK.

Blotzyl, C. P. van Eeghen Jr. te Aardenburg.

Correspondentie.

Plaatsgebrek is oorzaak dat een aantal ingezonden stukken, enz. alsnog moeten worden uitgesteld.

Advertentien.

Bevallen van een welgeschapen 2003 BLUDWINA CATHARINA BREMS, geliefde Echtgenoot van

SJOERD ZIJLSTRA.

Oosterbierum, 13 Febr. 1887. (98)

Bevallen van een welgeschapen 2003 Heden verblijvende de Heere ons door de geboorte van een welgeschapen 2003.

J. WOLTER.

M. WOLTER—JANSSONUS.

Amsterdam, 16 Febr. 1887.

Door de goedheid onzer Gods bevallen van een welgeschapen 2003 ANNE APTE TJALMA zeer geliefde Echtgenoot van

ANNA VAN RIJS.

Hemelum, 16 Febr. 1887.

Algemeen kennisgeving.

De Boekhandel van HÖVEKER & ZON, en het Fantoor van den Uitgever

J. A. WORMSER

worden in de tweede helft van Februari 1887 verplaatst naar de

diereyndracht over de Warmoesgr. No. 186

TE AMSTERDAM.

M. J. van Amer. Orgels, J. J. RADIUS,

Kelzersgracht 35 Amsterdam

Steeds voorhanden een groote keuze Amerikaansche en andere Orgels, uit verschillende

Fabrieken, tegen de laagst mogelijke prijzen, van f 65.— af. Zoo noodig tegen gemakkelijke betaling, of te huur van f 2.— af per maand.

Speciale Inrichting voor Reparatiën.

Aan de Intekenaren zijn verzonden de eerste 4 Nos. der

Godsdienstige Blaadjes.

van den Jaargang 1887.

No. 193. Goed uit kwaad.

No. 194. Twee broeders hoeder.

No. 195. Moeders.

No. 196. De beste geneesheer.

Ter Perse:

No. 197. Niet verstoeten.

No. 198. De toevenaar en het Evangelie.

No. 199. Twee eitel juweelen.

No. 200. Een Godsgericht.

Bij tekening ontvangt men maandelijks 12 blaadjes (van elk No. 3 stuks), alzo 144 per jaar voor f 1.— en fr. p. p. voor f 1.20.

Gesorteerde pakjes van 500 Ex. in 20 verschillende Nos. f 3.—, franco per post f 3.20.

De Uitgever C. VAN BENTUM, te Utrecht.

Bij ZALSMAN te Kampen, verschijnt:

Kerkelijk Handboekje.

Bevattende de voornaamste acten der Nationale en Provinciale Synoden, alsmede de Post-Acta der Synode te Dordrecht in 1678 en 1679.

Ten dienste van Predikanten en Kerkeraaden.

Prijs f 1.25.

Bij H. TEN HOVE, Boekh. Predikheerenstraat 417, te Utrecht, is voorhanden:

G. Voeltus, De uienemendheid van de leer der Gereformeerde Kerk, tot bevordering van troost en heiligheid, in tegenoverstelling van de troosteloze en krachteloze leer der Remonstranten Amsterdam 1833. f 1.25.

K. Aug. Düchsel, Bijbelverkl., 8 dl., ineen. f 50.

Patrick, Polus en Welsch, Engelsche Godgeleerden, Bijbelverkl., 17 dl., geb. f 30.—.

Klinkenberg, Bijbelverkl., 27 dl., geb. f 30.—.

E. A. Frotier de Talma, Ontwikkeling en uitbreiding, 7 dl. (Bijbelverkl.). f 5.—.

Starinck, Bijbelsch zakelijk Woordenboek, 17 stukken (ontbreken 2 stukken). f 17.50.

Catalogus, Theol. boeken op aanvraag.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verschijnt:

Heeft de Gemeente van Christus behoefte aan een Christelijke Universiteit?

door

N. A. DE GAAY FORTMAN.

Prijs f 0.10; 25 ex. f 2.—; 100 ex. f 7.—.

Bij G. F. CALLENBACH, te Nijkerk, verschijnt:

D's Dord'sche Kerkenorde

TWEDE VERMEERDERDE DRUK,

met verklaring van de vreemde woorden en enkele bepalingen uit de Post-Acta.

Uitgegeven door en met een voorrede van Dr. W. VAN DEN BERGH en G. H. VAN KASTEEL, Bedienaren des Woords te Voorthuizen en Kollum.

PRIJS 12½ CENT.

25 Ex. f 2.25; 50 Ex. f 4.00; 100 Ex. f 6.50.

Door alle soliede Boekhandelaren te bekomen

Voorts schrijft men van daar:

Bij A. MULDER, Boekhandelaar te Pekela, te verscheuen, en bij ZED. en den schrijver per postwissel of onder toezending van postzegels te onbieden:

Het plaatsvervangend Ijden van onzen Heere Jezus Christus, naar de leer en naar de Heilige Schriften, door H. Z. KLOEKERS, Pred. te Nieuwe-Pekela.

96 blz. groot octavo, prijs 50 Cents, franco aan huis.

(36)

Gereformeerd Kerkelijk Congres.

Ingevolge lastgeving van bovengenoemd Congres, heeft het Bureau de eer ter kennis van belangstellenden te brengen:

1º dat gisteren aan de H. H. Moderatoren en voorloopige Consulanten zijn afgezonden: a. De Adviezen der Zakelijke Sectiën; b. de Instructiën (voor Moderatoren, Agenten en Consulanten); c. de noodige Onderteekings-formulieren; d. de Concept formulieren en e. de bijzondere opgaven voor elke Classis;

2º dat inzage van de Adviezen der Zakelijke Sectiën bij H. H. Moderatoren en Consulanten kan genomen worden, na onderteekening van de bekende toegangsformule voor het Congres;

3º dat H. H. Agenten die een exemplaar der Instructiën mochten wenschen te bezitten, dit op aanvraag zullen ontvangen;

4º dat ieder onderteekenaar der toegangsformule bij het Bureau, 102, Kelzersgracht, informeren kan, wie voor zijn plaatselijke kerk als Moderator of Consul is aangewezen, en

5º dat alle handelingen van het Bureau, evenals de Besluiten van het Congres, geheel rusten op den grondslag van broederlijke raadgeving en onderling hulpbetoon, en alzoo in geen enkel opzicht het karakter dragen, als gingen ze uit van eenig gezag.

Het Bureau van het Congres,

Dr. A. KUYPER, Voorzitter.

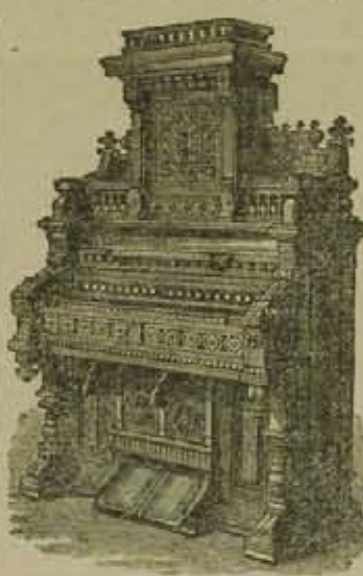
Ds. P. VAN SON.

Dr. J. WOLTER.

W. HOVY.

Amsterdam, 16 Februari 1887.

De Amerikaansche Estey-Orgels

blijven steeds hun ouden roem handhaven, uitmuntende door liefelijken toon, hoogst duurzame constructie en sierlijke teekening.

Hooge onderscheiding van vele Europeesche Vorsten.

Aanbevelen door de grootste Musici der wereld.

Groote sortering. Lage prijzen. Volledigste garantie.

Generaal-Agent voor Nederland en Koloniën.

G. A. GOLDSCHMEDING,

Warmoesstraat 141, Amsterdam.

NB. Als bewijs van duurzaamheid strekke onderstaande tot aanbeveling:

Ondergetekende, van den Heer GOLDSCHMEDING een Amerikaansch Estey-Orgel gekocht hebbende, verklaart gaarne dat dit orgel, na een ruim twaalfjarig gebruik, volkomen goed en zuiver van toon is gebleven en geen stemming of reparatie is noodig geweest, waarom hij dan ook zijne tevredenheid omtrent genoemde orgels betijgt en dezelve zeer durft aanbevelen.

(w. g.) D. VERBEEK,

Overtoom, Amsterdam.

WERVING VOOR OOST-INDIË.

VOOR Handgeld bij zes-jarige verbintenls / 300. Nederlanders / Aanbrengpremie 10.

Zij die zich willen verbinden moeten zich aanmelden bij een der Plaatselijke of Garnizoens-Commandanten of bij den Commandant van het Werfdepôt.

Inlichtingen kunnen gevraagd worden aan alle Burgemeesters en, ongefrankeerd, aan het Dept. van Koloniën. Zij worden kosteloos gegeven.

Gij zijt van Christus.

LEERREDE naar 1 Corinthe 3: 23.

Na afwerping van het juk der Synodale Organisatie, gehouden in de Hervormde Gemeente te Hiljaard, den 23sten Januari 1887, door

J. C. SIKKEL,

Dienaar des Woords.

Prijs 15 Cents.

Bij de meeste Boekhandelaren te bekomen en tegen inzending van het bedrag bij den Uitgever.

Leeuwarden. A. JONGBLOED.

Heden verschijnt bij den Uitgever A. H. TEN BOKKEL HUIJINK, te Utrecht:

TH. GRIESINGER,

DE JEZUITEN.

Volledige geschiedenis hunner openbare en geheime werkzaamheden, van de stichting der Orde tot op heden.

2de Druk, compleet in 12 afleveringen, (ieder 3 à 4 vel druks) f 35 Cents.

Alle soliede Boekhandelaren nemen bestellingen aan.

Vrije Universiteit.

Dezer dagen ontvingen Directeuren een schrijven van een begunstiger dezer stichting, een man, die vóór een paar jaren nog warm voorstander was der «Vereeniging Vrienden der Waarheid tot handhaving van de leer en rechten der Gereformeerde kerk», doch die nu niet alleen voorstander der Synodale kerk is, doch zelfs lid van een x. g. Classicaal bestuur, dat in de laatste maanden zich door vervolgzucht tegen de handhaving van de rechten der Gereformeerde kerk heeft onderscheiden — in welk schrijven hij zijne contributie opzegde; terwijl hij daarbij het volgende aanvoerde:

«In weerwil van het beweren van het tegendeel, meen ik toch tusschen het bestaan der V. U. en de beroeringen in de Hervormde kerk een nauw en innig verband te zien; zóó nauw, dat ik die daaraan toeschrijf en re ten minste beschouw als om haar verwekt.»